

УДК 330.33.012:669(477)

**ОЦІНКА ТА УПРАВЛІННЯ СТРАТЕГІЧНОЮ СТІЙКІСТЮ
МАШИНОБУДІВНИХ ПІДПРИЄМСТВ**<https://orcid.org/0000-0002-7142-4308>

Горошкова Лідія Анатоліївна, д.е.н., професор кафедри підприємництва, менеджменту організацій та логістики, академік Академії економічних наук України, Запорізький національний університет, goroshkova69@gmail.com, +380674581067

Lidiya Goroshkova (Horoshkova), Doctor of economical science, professor of the department of business, management organizations and logistics, Zaporizhzhya National University

L. Goroshkova (Horoshkova). Estimation and management of strategic stability of the machine-building enterprises

In work the analysis of essence of stability of complex system of the enterprise is carried out. Is shown, that proof such condition of the enterprise is possible to consider(count), if it is capable to keep positive meanings of target parameters in the certain interval of time.

Is proved, that for maintenance of economic development of system there is a necessity to support her stability in the certain borders. During development there is an accumulation of quantity of efficiency of economic system. The process of accumulation of efficiency of economic system has the borders, it comes to an end by crisis. The condition of dynamic balance between limiting maximal and minimal meanings is proof.

Is proved what reach strategic stability the enterprise can in case each following maximum is reached on new, is qualitative a highest level, which gives an opportunity to the enterprise new opportunities of economic development in long-term prospect.

In work on the basis of the system approach is developed techniques of an estimation of stability of the machine-building enterprises, which provides two steps. The first step is the analysis of dynamics of parameters of activity of the enterprise and rates of their growth. The second step is delimitation of strategic stability(resistance). Such borders are the minimal and maximal meaning of analyzed parameters, which achievement provides to the enterprise an opportunity to be in an equilibrium condition.

On the basis of the stated theoretical rules concerning stability of economic system of the enterprise and technique of her definition, the analysis on an example of a number(line) of the machine-building enterprises of Ukraine is carried out: Public joint-stock company «Motor Sich», State enterprise «Research-production company Iskra» and Public joint-stock company «Zaporozhye automobile factory».

Is proved, that for maintenance of dynamic development of the machine-building enterprises there is a necessity of creation of system of the analysis and management of strategic stability, which bases on the appropriate information maintenance.

Горошкова Л.А. Оцінка та управління стратегічною стійкістю машинобудівних підприємств.

У роботі проведений аналіз сутності стійкості складної системи підприємства. Показано, що стійким можливо вважати такий стан підприємства, коли воно спроможне утримувати позитивні значення цільових показників у певному проміжку часу.

Обґрунтовано, що для забезпечення економічного розвитку системи є необхідність підтримувати її стійкість у певних межах. В процесі розвитку відбувається накопичення кількості ефективності економічної системи. Процес накопичення ефективності економічної системи має свої межі, він закінчується кризою. Стан динамічної рівноваги між граничними максимальними і мінімальними значеннями є стійким (сталим).

Доведено, що досягти стратегічної стійкості підприємство може в разі, коли кожний наступний максимум досягається на новому, якісно вищому рівні, що надає можливість підприємству нові можливості економічного розвитку у довготривалій перспективі.

В роботі на основі системного підходу розроблена методика оцінки стійкості машинобудівних підприємств, що передбачає два кроки. Першим кроком є аналіз динаміки показників діяльності підприємства та темпів їх зростання. Другим кроком є визначення меж стратегічної стійкості. Такими межами є мінімальні та максимальні значення аналізованих показників, досягнення яких забезпечує підприємству можливість знаходитись у рівноважному стані.

На основі викладених теоретичних положень щодо стійкості економічної системи підприємства та методики її визначення, проведений аналіз на прикладі низки машинобудівних підприємств України: ПАТ «Мотор Січ», казенне підприємство «НВК «Іскра» та ПАТ «Запорізький автомобільний завод».

Доведено, що для забезпечення динамічного розвитку машинобудівних підприємств є необхідність створення системи аналізу та управління стратегічною стійкістю, що спирається на відповідне інформаційне забезпечення.

Горошкова Л.А. Оценка и управление стратегической стойкостью машиностроительных предприятий

В работе проведен анализ сущности стойкости сложной системы предприятия. Показано, что стойким возможно считать такое состояние предприятия, если оно способно удерживать положительные значения целевых показателей в определенном промежутке времени.

Обосновано, что для обеспечения экономического развития системы есть необходимость поддерживать ее стойкость в определенных границах. В процессе развития происходит накопление количества эффективности экономической системы. Процесс накопления эффективности экономической системы имеет свои границы, он заканчивается кризисом. Состояние динамического равновесия между предельными максимальными и минимальными значениями есть стойким.

Доказано, что достичь стратегической стойкости предприятие может в случае, если каждый следующий максимум достигается на новом, качественно высшем уровне, который предоставляет возможность предприятию новые возможности экономического развития в долгосрочной перспективе.

В работе на основе системного подхода разработана методика оценки стойкости машиностроительных предприятий, которая предусматривает два шага. Первым шагом есть анализ динамики показателей деятельности предприятия и темпов их роста. Вторым шагом есть определение границ стратегической стойкости. Такими границами есть минимальное и максимальное значение анализируемых показателей, достижение которых обеспечивает предприятию возможность находиться в равновесном состоянии.

На основе изложенных теоретических положений относительно стойкости экономической системы предприятия и методики ее определения, проведен анализ на примере ряда машиностроительных предприятий Украины: ПАТ «Мотор Сич», казенное предприятие «НПК «Искра» и ПАТ «Запорожский автомобильный завод».

Доказано, что для обеспечения динамического развития машиностроительных предприятий есть необходимость создания системы анализа и управления стратегической стойкостью, которая опирается на соответствующее информационное обеспечение.

Постановка проблеми. Актуальність проблеми оцінки та управління стратегічною стійкістю машинобудівних підприємствам зумовлена тим, що стратегічна стійкість є результатом ефективного за злагодженого стратегічного управління підприємством, яка, у свою чергу, формується внаслідок своєчасного впровадження змін.

Аналіз основних досліджень та публікацій. Сучасними аспектами вирішення проблем оцінки та управління стратегічною стійкістю підприємства присвячені роботи таких учених, як: В. Ячменьова, Г. Мохонько, О. Маслак, І. Мовчан, В. Галушко, О. Дуброва, О. Арєф'єва, Ю. Сімех, О. Матушевська [1-10] та ін. Результати власних досліджень наведені у [11-12].

Виокремлення невирішених проблем, яким присвячена стаття. В сучасних умовах існує необхідність побудови ефективної системи управління стратегічною стійкістю машинобудівних підприємств, яка базується на результатах оцінки і аналізу кількісних і якісних показників. Зазначена проблема потребує особливої уваги, оскільки потребує вдосконалення методика оцінки стратегічної стійкості як основи для побудови ефективної системи управління.

Формування цілей статті. Основним завданням роботи є аналіз сутності та особливостей оцінки показників стійкості машинобудівних підприємств в умовах економічної нестабільності та формування системи управління стратегічною стійкістю.

Результати дослідження. Термін «стійкість» в економіку був запозичений з теорії інформаційних процесів і систем, у якій під стійкістю розуміють здатність системи повертатися до стану рівноваги після того, як вона була з цього стану виведена під впливом зовнішніх або внутрішніх впливів. Ця здатність зазвичай властива системам за наявності впливу, що виводить систему із стану рівноваги, коли відхилення не перевищують деякої межі. Поняття рівноваги можливо визначити як спроможність системи за відсутності зовнішніх зберігати свій стан завгодно довго. В контексті підприємства, як складної

системи, стійким можливо вважати такий стан підприємства, коли воно спроможне утримувати позитивні значення цільових показників у певному проміжку часу.

Для забезпечення економічного розвитку системи є необхідність підтримувати її стійкість у певних межах. Стан максимальної стійкості динамічної рівноваги – це стан рівноваги системи з максимально можливою ефективністю (Парето-ефективність). Парето-ефективність – максимально можлива ефективність розподілу ресурсів і благ – показник граничної стійкості рівноваги економічної системи. Мінімально можлива ефективність – показник граничної мінімальної стійкості рівноваги економічної системи.

В процесі розвитку відбувається накопичення кількості ефективності економічної системи. Після досягнення максимуму для певного періоду розвитку (Парето-ефективності), відбувається перерозподіл у дезорганізацію нового стану. При цьому відбувається зміна значень ефективностей або співвідношення показників виробництва і споживання з максимуму на мінімум.

Процес накопичення ефективності економічної системи має свої межі, він закінчується кризою. Стан динамічної рівноваги між граничними максимальними і мінімальними значеннями є стійким (сталим). Таким чином, з точки зору довготривалої перспективи підприємство розвивається циклічно – піднесення змінюються спадами, а стійким є стан між цими максимумами та мінімумами. На нашу думку, досягти стратегічної стійкості підприємство може в разі, коли кожний наступний максимум досягається на новому, якісно вищому рівні, що надає можливість підприємству нові можливості економічного розвитку у довготривалій перспективі. Щодо мінімумів, то в разі, якщо підприємства перебуває у стані стратегічної стійкості, йому достатньо внутрішнього потенціалу, щоб в разі спаду залишатись економічно спроможним.

Отже, на основі викладеного системного підходу існує необхідність побудови методики оцінки стійкості машинобудівних підприємств. Запропонована методика включає два кроки. Першим кроком є аналіз динаміки показників діяльності підприємства та темпів їх зростання. Другим кроком є визначення меж стратегічної стійкості. Такими межами є мінімальні та максимальні значення аналізованих показників, досягнення яких забезпечує підприємству можливість знаходитись у рівноважному стані. Для цього можливо запропонувати використати статистичні показники відносної та накопиченої частоти. Ці дані в термінах математичної статистики є вибіркою з набору варіант для кожного показника. Додатне число, що вказує, скільки разів та чи інша варіанта зустрілася серед даних, називається частотою. Часто замість значень частот використовують відносні частоти (відношення частоти варіанти до об'єму виборки), що називають частістю. Відносні частоти свідчать про те, на скільки часто впродовж аналізованого періоду були отримані певні значення показника. Таким чином, отримані відносні частоти, що відповідають максимальному та мініимальному значенню аналізованого показника, можливо вважати межами стратегічної стійкості аналізованого підприємства. Такі межі, на нашу думку, доцільно отримувати для кожного аналізованого показника, перелік яких обирається на основі стратегічних пріоритетів підприємства.

На основі викладених теоретичних положень щодо стійкості економічної системи підприємства та методики її визначення, проведемо аналіз на прикладі низки машинобудівних підприємств України. Для аналізу стійкості були обрані такі підприємства: ПАТ «Мотор Січ», казенне підприємство «НВК «Іскра» та ПАТ «Запорізький автомобільний завод».

ПАТ «Мотор Січ» є найбільшим підприємством у авіаційній промисловості України, що випускає широкий спектр авіадвигунів для літальних апаратів різного призначення. Підприємство реалізує повний цикл створення сучасних авіаційних двигунів – від розробки, виробництва й іспитів до супроводу в експлуатації і ремонту. Авіаційна тематика – не єдина сфера діяльності підприємства. Розвинена виробнича база дозволяє випускати високоякісні промислові установки наземного застосування: промислові газотурбінні приводи для

енергетичних та газоперекачувальних установок, а також газотурбінні електростанції і газоперекачуючі агрегати з цими приводами.

Казенне підприємство «Науково-Виробничий Комплекс «Іскра» – провідний розробник і виробник наземної радіолокаційної техніки оборонного комплексу України. Сьогодні КП «НВК «Іскра» – це конструкторське бюро і електромашинобудівний завод, об'єднані єдиною маркою «Іскра». З маркою «Іскра» вироблено більше шести тисяч високоефективних, надійних і простих в експлуатації радіолокаційних станцій, які отримали заслужене визнання фахівців більш ніж в 50 країнах світу.

ПАТ «Запорізький автомобілебудівний завод» - найпотужніший виробник легкових автомобілів в Україні.

На першому кроці аналізу проведемо дослідження показників діяльності зазначених підприємств.

На рис. 1 - 2 наведені отримані результати щодо ПАТ «Мотор Січ». Для аналізу були обрані такі показники, як чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), валовий прибуток, капітальні інвестиції підприємства (рис. 1) та темпи їх зростання (рис. 2).

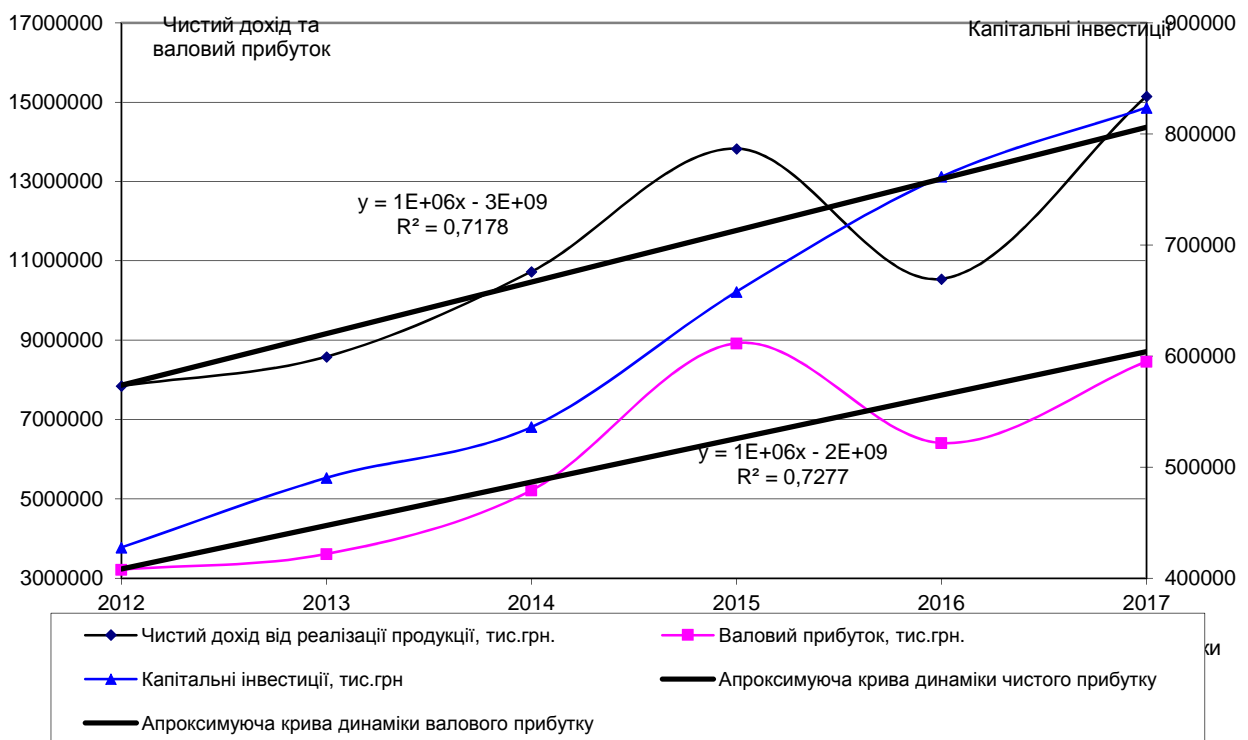

Рис. 1 – Динаміка чистого доходу від реалізації продукції, валового прибутку та капітальних інвестицій підприємства ПАТ «Мотор Січ» впродовж 2012 – 2017 років

Як бачимо впродовж аналізованих років спостерігалось стійке покращення показників діяльності підприємства.

На рис. 3 наведені отримані результати щодо КП «НВК «Іскра». Для аналізу обрані показники чистого доходу від реалізації продукції й валового прибутку підприємства та темпи їх зростання.

Впродовж аналізованих років показники діяльності КП «НВК «Іскра», як свідчать отримані результати – покращувались.

На рис. 4 наведені отримані результати щодо ПАТ «Запорізький автомобільний завод». Для аналізу були обрані показники чистого доходу від реалізації продукції й валового прибутку підприємства та темпи їх зростання.

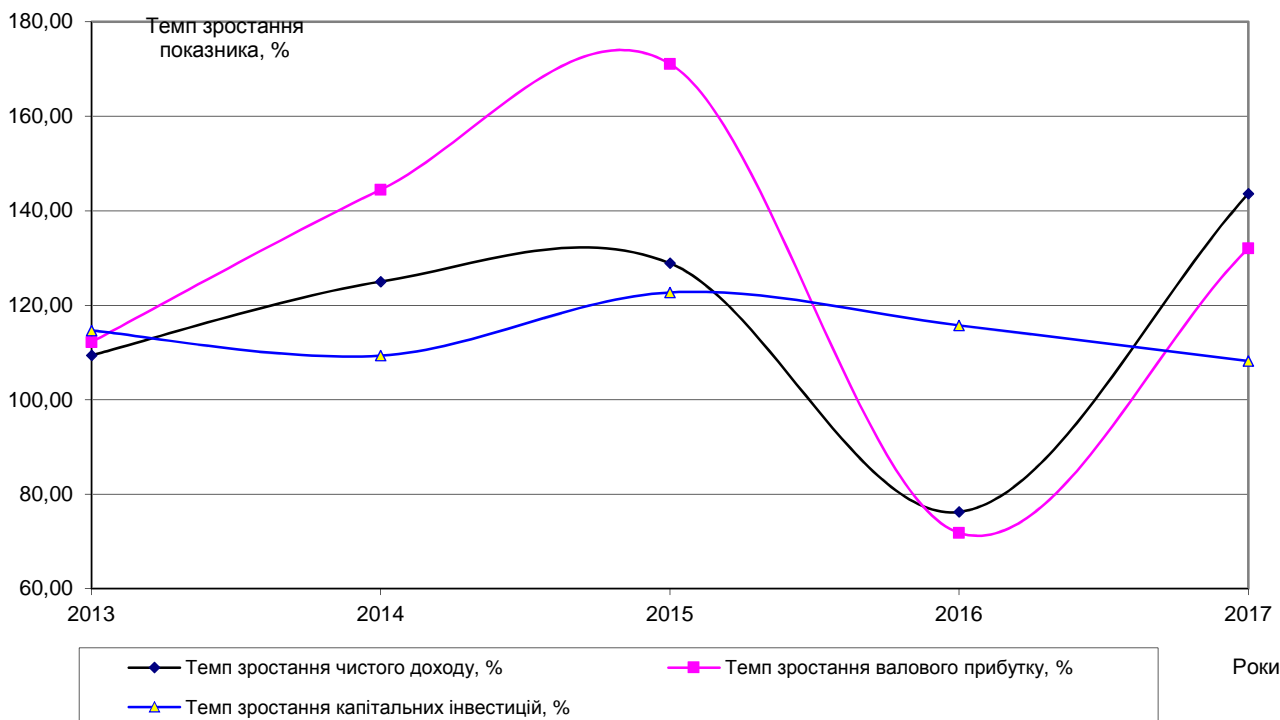

Рис. 2 – Динаміка темпів зростання чистого доходу від реалізації продукції, валового прибутку та капітальних інвестицій підприємства ПАТ «Мотор Січ» впродовж 2013 – 2017 років

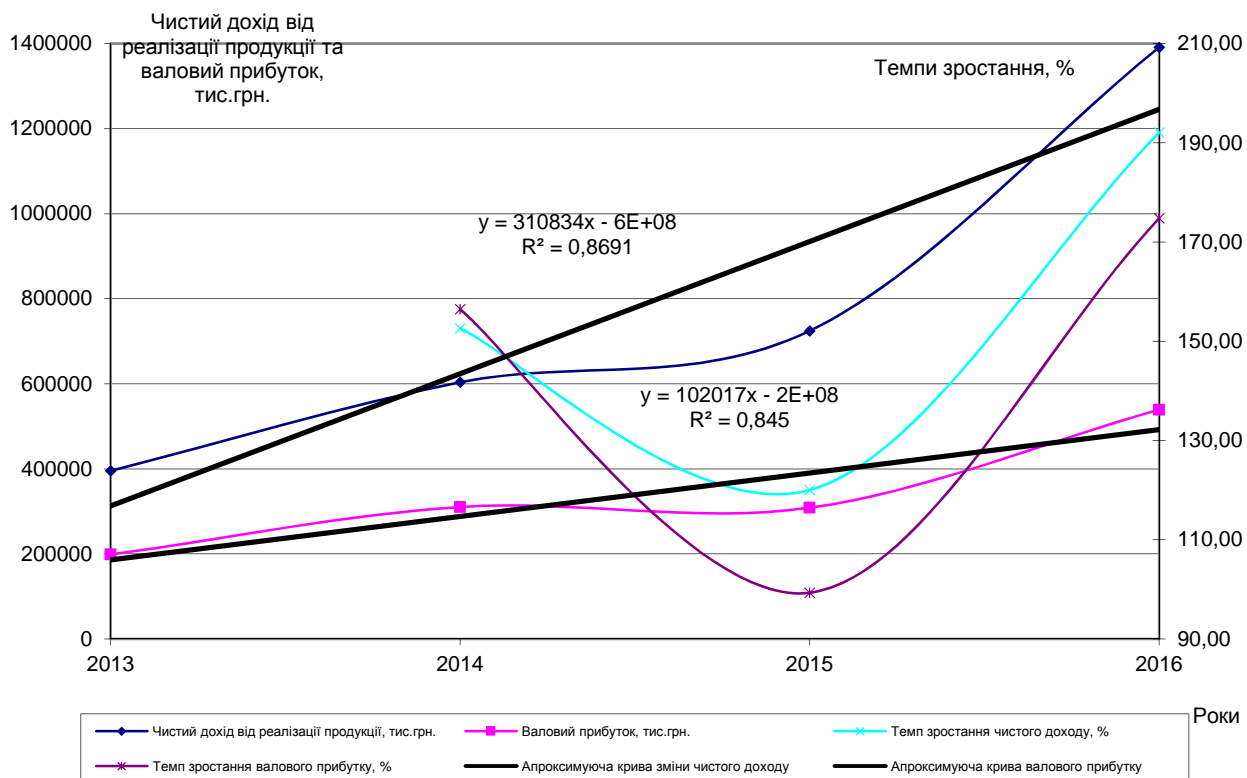

Рис. 3 – Динаміка чистого доходу від реалізації продукції, валового прибутку та темпів їх зростання підприємства КП «НВК «Іскра» впродовж 2013 – 2016 років

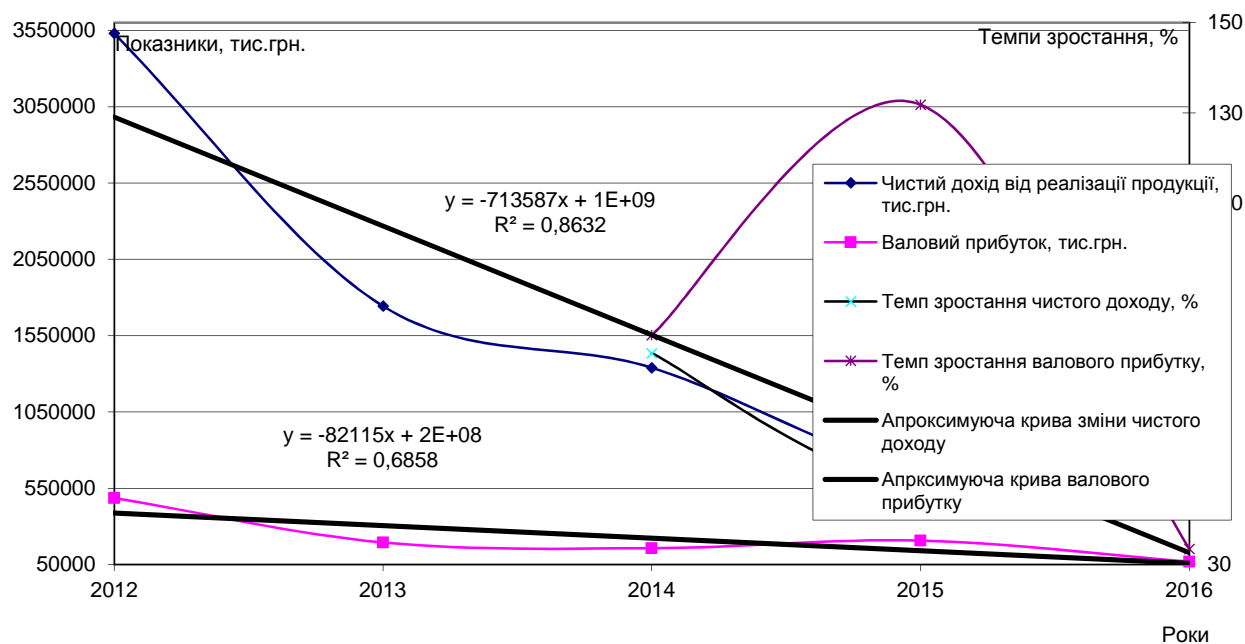

Рис. 4 – Динаміка чистого доходу від реалізації продукції, валового прибутку та темпів їх зростання підприємства ПАТ «Запорізький автомобільний завод» впродовж 2012 – 2016 років

На відміну від попередніх підприємств, ситуація на ПАТ «Запорізький автомобільний завод» може вважатись кризовою, оскільки впродовж останніх років стрімко знижуються показники прибутковості діяльності підприємства. Як вважають спеціалісти, за підсумками аналізу продажів та виробництва продукції, підприємству загрожує банкрутство.

Найбільшу кількість продукції підприємство випустило у 2007 році – 280 тис. автомобілів. Спад виробництва почався з 2009 року, коли у Запоріжжі скоротили обсяги випуску автомобілів з 257,6 тис. авто в 2008 році, до 46,1 тис. авто на рік. Наступним негативним фактором, що суттєво вплинув на стійкість підприємства стала девальвація гривні у 2014-2015 роках і 4-кратне скорочення обсягів продажів на українському автомобільному ринку. Підприємство за 2014 і 2015 року випустило 13,1 тис. і 3,9 тис. автомобілів відповідно, що для підприємства потужністю 150 тис. авто на рік призвело до багатомільйонних збитків. У наступні два роки спад продажів на ЗАЗ продовжувався – у 2016 році завод випустив 526 автомобілів, а в 2017 році – 1674 авто. На нашу думку, основні причини кризового стану підприємства – зниження купівельної спроможності населення, девальвація національної валюти, відсутність підтримки автомобільної промисловості з боку влади, несприятливий інвестиційний клімат. Крім того, ситуація в цілому на автомобільному ринку України погіршується останніми роками. Так у 2015 році в Україні усього продано 45 тис. нових автомобілів – це рівень 1969 року. Негативний вплив спричиняє також дозвіл щодо ввезення автомобілів з Європи без сплати податків.

Таким чином, стан підприємства можливо оцінити як критичний, оскільки у завод інвестовано 380 млн. доларів, а заборгованість по банківських кредитах складає 3 млрд. грн і 24 млн. доларів.

Проведений аналіз показав, що впродовж 2012 – 2017 років ПАТ «Мотор Січ» та КП «НВК «Іскра» стійко покращувало свої показники, ситуація на ПАТ «Запорізький автомобільний завод» – навпаки погіршувалась.

Для того, щоб здійснити якісний аналіз на другому кроці необхідне інформаційне забезпечення щодо показників діяльності підприємства. Таке забезпечення щодо ПАТ «Мотор Січ» цілком наявне.

Внаслідок того, що офіційна фінансова звітність підприємства КП «НБК «Іскра» оприлюднена тільки за 2013 – 2016 роки, цих даних недостатньо для проведенні другого кроку аналізу (формування репрезентативної статистичної виборки і подальшого визначення відносної і накопиченої частоти).

Щодо підприємства ПАТ «Запорізький автомобільний завод», то з урахування того, що визначення безпечних для підприємства меж зміни аналізованих показників необхідні дані за період з 2007 по 2017 роки. Максимальне значення меж значень аналізованих показників можливо визначити за даними 2007 – 2008 років, коли підприємство було фінансово стійким і стабільним. Нажаль, офіційно оприлюдненими є дані тільки за 2013 – 2016 роки, і їх, як зазначено вище, недостатньо для формування репрезентативної статистичної виборки і подальшого визначення відносної і накопиченої частоти. Крім того, в останні роки підприємство перебуває у стані кризи, знаходиться на межі банкрутства, тобто його показники нижчі за припустимий мінімальний рівень.

На другому кроці проаналізуємо показники чистого доходу від реалізації продукції, валового прибутку та капітальних інвестицій ПАТ «Мотор Січ» впродовж 2012 – 2017 років з використанням статистичних показників (відносної та накопиченої частоти). В основу вибору переліку показників покладені такі міркування. Офіційна стратегічна концепція розвитку ПАТ «Мотор Січ» це стратегія росту на основі широкомасштабної диверсифікованості виробництва, зміцнення і розширення своїх позицій на ринку авіаційної і вертолітної техніки, експлуатаційних послуг, що реалізується за наступними основними стратегічними напрямками: 1) формування і впровадження пріоритетних цільових програм створення конкурентоспроможної продукції; 2) розширення ринків збуту і послуг; 3) підвищення ефективності маркетингової діяльності; 4) створення ефективного високотехнологічного виробництва на базі його технічного переоснащення; 5) формування діючої системи менеджменту якості. Таким чином, чистого доходу від реалізації продукції та валового прибутку є результируючими показниками, що дозволяють оцінити на скільки виконуються перші три та п'ятий напрями стратегії. Результативність щодо четвертого напрямку стратегії можливо оцінити за допомогою показників обсягів та динаміка капітальних інвестицій на підприємстві.

Результати проведених розрахунків наведені на рис. 5 – 7.

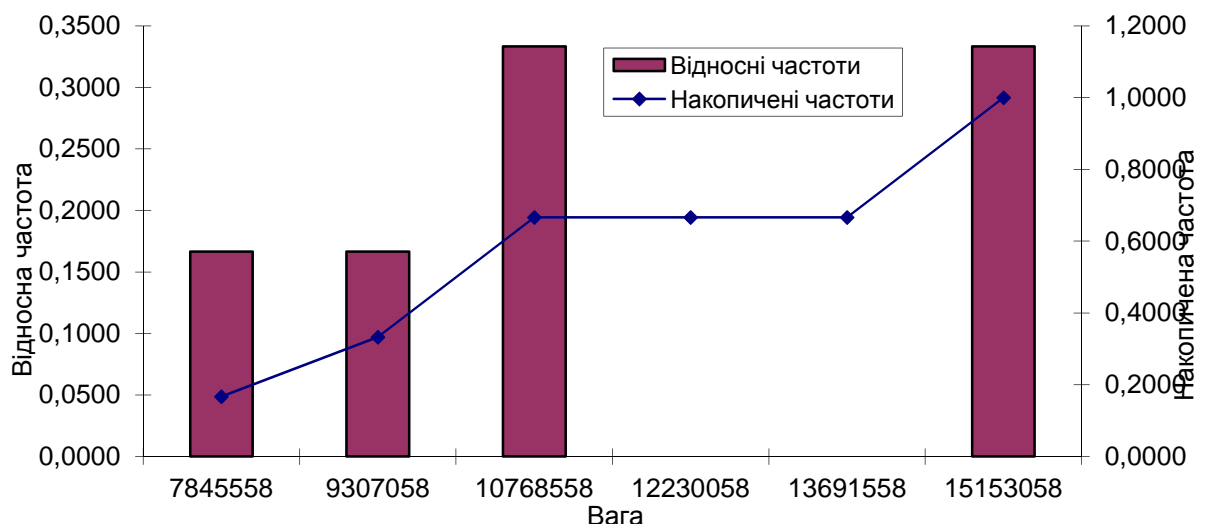

Рис. 5 – Відносна та накопичена частота чистого доходу від реалізації продукції ПАТ «Мотор Січ» впродовж 2012 – 2017 років

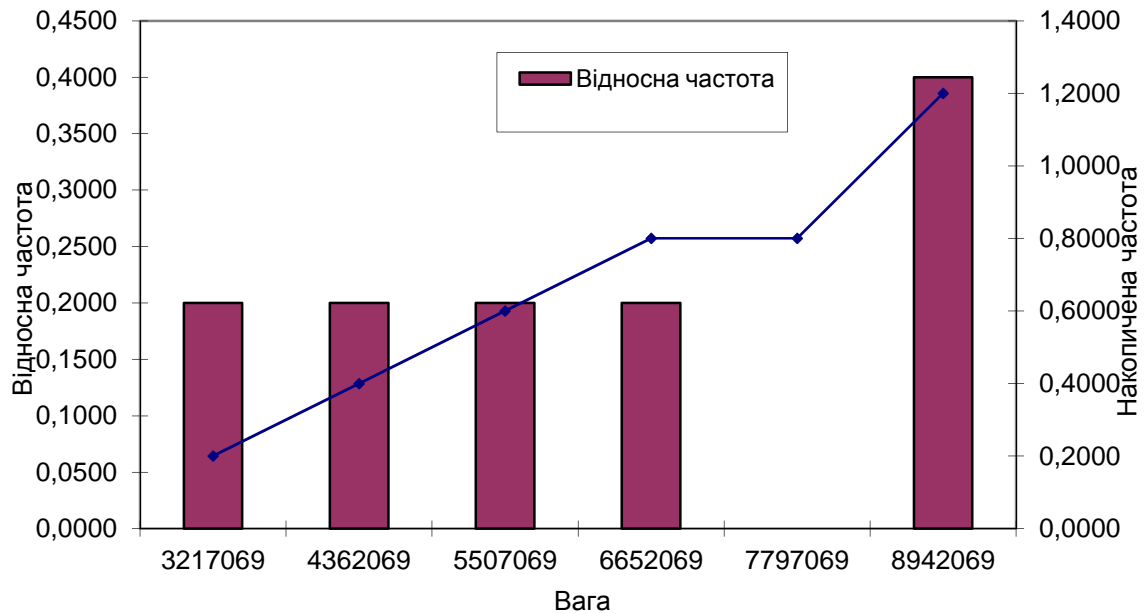

Рис. 6 – Відносна та накопичена частота валового прибутку ПАТ «Мотор Січ» впродовж 2012 – 2017 років

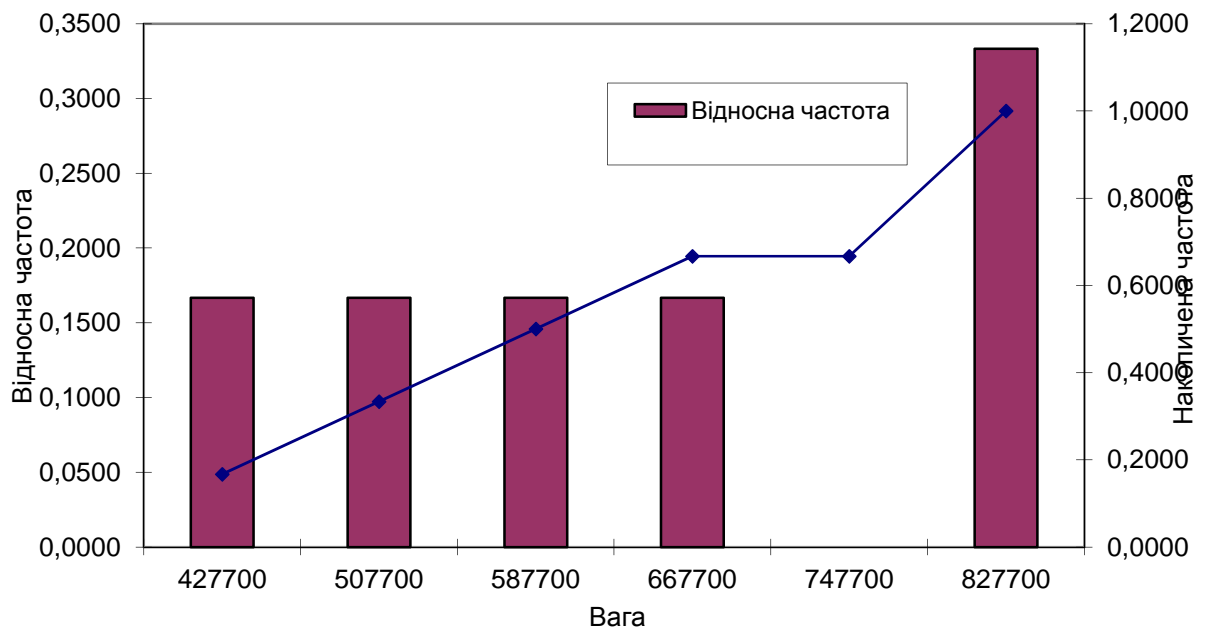

Рис. 7 – Відносна та накопичена частота обсягів капітальних інвестицій ПАТ «Мотор Січ» впродовж 2012 – 2017 років

Як бачимо, забезпечити стратегічну стійкість підприємства ПАТ «Мотор Січ» можливо в разі, якщо аналізовані показники будуть змінюватись у таких межах: 1) чистий дохід від реалізації продукції – від 10730122 тис.грн. до 15150429 тис.грн.; валовий прибуток – від 6408459 тис.грн. до 8462431 тис.грн.; обсяг капітальних інвестицій – від 657,9 тис.грн. до 8237 тис.грн.

Отже, для забезпечення динамічного розвитку машинобудівних підприємств є необхідність створення системи аналізу та управління стратегічною стійкістю, що спирається на відповідне інформаційне забезпечення.

Висновки з проведеного дослідження. У роботі проведений аналіз сутності стійкості складної системи підприємства. Показано, що стійким можливо вважати такий стан

підприємства, коли воно спроможне утримувати позитивні значення цільових показників у певному проміжку часу.

Обґрунтовано, що для забезпечення економічного розвитку системи є необхідність підтримувати її стійкість у певних межах. В процесі розвитку відбувається накопичення кількості ефективності економічної системи. Процес накопичення ефективності економічної системи має свої межі, він закінчується кризою. Стан динамічної рівноваги між граничними максимальними і мінімальними значеннями є стійким (сталим).

Доведено, що досягти стратегічної стійкості підприємство може в разі, коли кожний наступний максимум досягається на новому, якісно вищому рівні, що надає можливість підприємству нові можливості економічного розвитку у довготривалій перспективі.

В роботі на основі системного підходу розроблена методики оцінки стійкості машинобудівних підприємств, що передбачає два кроки. Першим кроком є аналіз динаміки показників діяльності підприємства та темпів їх зростання. Другим кроком є визначення меж стратегічної стійкості. Такими межами є мінімальні та максимальні значення аналізованих показників, досягнення яких забезпечує підприємству можливість знаходитись у рівноважному стані.

На основі викладених теоретичних положень щодо стійкості економічної системи підприємства та методики її визначення, проведений аналіз на прикладі низки машинобудівних підприємств України: ПАТ «Мотор Січ», казенне підприємство «НВК «Іскра» та ПАТ «Запорізький автомобільний завод». Проведений аналіз показав, що впродовж 2012 – 2017 років ПАТ «Мотор Січ» та КП «НВК «Іскра» стійко покращувало свої показники, ситуація на ПАТ «Запорізький автомобільний завод» – навпаки погіршувалась (перший крок). На другому кроці були проаналізовані показники чистого доходу від реалізації продукції, валового прибутку та капітальних інвестицій ПАТ «Мотор Січ» впродовж 2012 – 2017 років з використанням статистичних показників (відносної та накопиченої частоти). У результаті проведених розрахунків встановлено, що забезпечити стратегічну стійкість підприємства ПАТ «Мотор Січ» можливо в разі, якщо аналізовані показники будуть змінюватись у таких межах: 1) чистий дохід від реалізації продукції – від 10730122 тис.грн. до 15150429 тис.грн.; валовий прибуток – від 6408459 тис.грн. до 8462431 тис.грн.; обсяг капітальних інвестицій – від 657,9 тис.грн. до 8237 тис.грн.

Отже, для забезпечення динамічного розвитку машинобудівних підприємств є необхідність створення системи аналізу та управління стратегічною стійкістю, що спирається на відповідне інформаційне забезпечення.

Складність завдання полягає в тому, що серед машинобудівних підприємств є ті, що виходять із кризи та демонструють повільне економічне зростання, але є ті, що перебувають у стані системної кризи. Таким чином, необхідним є ефективне впровадження змін, як основного інструменту досягнення стійкості у довгостроковій перспективі.

Список використаних джерел:

1. Ячменьова В. М. *Забезпечення стійкості діяльності промислових підприємств: автореф. дис... док. екон. наук: : 08.00.04.* Луганськ, 2008. 33 с.
2. Мохонько Г. А. *Оцінювання стратегічної стійкості підприємства видавничо-поліграфічної галузі в умовах нестабільності ринкового середовища / Г.А. Мохонька // Ефективна економіка – 2009. – № 2. – С. 36 – 42.*
3. Маслак О.І. *Економічна сутність категорії «стратегічна стійкість підприємства» / О.І. Маслак, І.В. Мовчан // Ефективна економіка. – 2013. – № 5. – С. 34 – 38.*
4. Галушко В.Б. *Механізм забезпечення стратегічної стійкості підприємства: його складові, ознаки та принципи функціонування / В.Б. Галушко // Формування ринкової економіки: зб. наук. праць. – К.: КНЕУ. – 2009. – Вип. 21. – С. 57 – 67.*
5. Дуброва О.С. *Стратегічна стійкість підприємства: складові та напрями її забезпечення / О.С. Дуброва // Вісник Хмельницького національного університету. – 2010. – №1. – Т. 1. – С. 15 – 19.*
6. Ареф'єва О. В. *Стратегічне забезпечення життєвого циклу підприємства / О.В. Ареф'єва // Актуальні проблеми економіки. – 2008. – № 3(81). – С. 43 – 50.*

7. Сімех Ю.А. Визначення поняття конкурентна стійкість підприємства / Ю.А. Сімех // Вісник Міжнародного Слов'янського університету. Серія «Економічні науки». – 2007. – Т.10. – №1. – С. 2 – 16.
9. Матушевська О.А. Визначення зовнішніх факторів стійкості підприємств промисловості / О.А. Матушевська // Вісник СевНТУ: зб. наук. пр. – 2012. – Вип. 130. – С. 126 – 130.
10. Науменко Ж.Г. Конвергенція та дивергенція в регіональній економіці / Ж.Г.Науменко // Економічні інновації: Зб. наук. п.р. Одеса: ІПРЕЕД НАН України. – 2013. – Вип. 52. – С. 255 – 261.
11. Кузнецов А.В. Алгоритм исследования показателей организационной устойчивости предпринимательских структур / А.В.Кузнецов // МИР (Модернизация. Инновации. Развитие). – 2012. – № 1. – С. 23 – 29.
12. Горошкова Л.А. Вплив інноваційної активності підприємств на економічну безпеку машинобудівної галузі України / Л.А.Горошкова, В.П.Волков // Вісник Приазовського державного технічного університету. Серія: Економічні науки. – 2017. – Вип. 32. – Т.1. - С.166-171.
13. Горошкова Л.А. Інвестиції як фактор інноваційного розвитку підприємств машинобудівної галузі України / Л.А.Горошкова, В.П.Волков, Шипенко В.В. // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності: Збірник наукових праць. – Маріуполь: ДВНЗ «ПДТУ», 2016. – Вип. 14. – С.190 – 196.

References:

1. Yachmenova, V. M. (2008). Zabezpechennya stiykosti diyalnosti promyslovykh pidpryyemstv [Ensuring the sustainability of industrial enterprises] (Dissertation abstract). Luhansk: Skhidnoukrayinskyu natsionalny i universytet im. Volodymyra Dalya.
2. Mokhonko, G. A. (2009). Otsinyuvannya stratehichnoyi stiykosti pidpryyemstva vydavnycho-polihrafichnoyi haluzi v umovakh nestabilnosti rynkovoho seredovyshcha [Estimation of the strategic stability of the enterprise in the publishing and printing industry under the conditions of the market environment instability]. *Finansy Ukrainy*, (3), 97 – 109.
3. Maslak, O. I. (2013). Ekonomichna sutnist katehoriyi stratehichna stiykist pidpryyemstva [The economic essence of the category strategic stability of the enterprise]. *Efektivna ekonomika*, (5), 34 – 38.
4. Halushko, V.B. (2009). Mekhanizm zabezpechennya stratehichnoyi stiykosti pidpryyemstva: yoho skladovi, oznaky ta pryntsyipy funktsionuvannya [Mechanism for providing strategic stability of the enterprise: its components, features and principles of functioning]. *Formuvannya rynkovoyi ekonomiki*, (21), 57 – 67.
5. Dubrova, O.S. (2010). Stratehichna stiykist pidpryyemstva: skladovi ta napryamy yiyi zabezpechennya [Strategic stability of the enterprise: components and directions of its support]. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnogo universytetu*, (1), 15 – 19.
6. Arefiyeva, O. V. (2008). Stratehichne zabezpechennya zhyttyevoho tsykladu pidpryyemstva [Strategic provision of the life cycle of the enterprise]. *Aktualni problemy ekonomiky*, (3(81)), 43 – 50.
7. Simekh, Y.A. (2007). Vyznachennya ponyattya konkurentna stiykist pidpryyemstva [Definition of the concept of competitive enterprise sustainability]. *Visnyk Mizhnarodnogo Sloviyanskoho universytetu*, (1 (10)), 12 – 16.
8. Matushevska, O.A. (2012). Vyznachennya zovnishnikh faktoriv stiykosti pidpryyemstv promyslovosti [Definition of external factors of stability of industrial enterprises]. *Visnyk SevNTU*, (130), 126 – 130.
9. Naumenko, Z. H. (2013). Konverhentsiya ta dyverhentsiya v rehionalniy ekonomitsi [Convergence and divergence in the regional economy]. *Ekonomichni innovatsiyi*, (52), 255 – 261.
- 10.10. Kuznetsov, A.V. (2012). Algoritm issledovaniya pokazateley organizatsionnoy ustoychivosti predprinimatel'skikh struktur [Algorithm for investigating the indicators of organizational stability of entrepreneurial structures], *Modernizatsiya. Innovatsii. Razvitiye*, (1), 23–29.
11. Goroshkova, L.A. (2017) Vpliv innovatsiynoi aktivnosti pidpriemstv na ekonomichnu bezpeku mashinobudivnoi galuzi Ukrainy, *Visnik Priazovskogo derzhavnogo texnichnogo universitetu. Seriya: Ekonomichni nauki* (32 (1)), 166 – 171.
12. Goroshkova, L.A. (2016) Investitsii yak faktor innovatsiynogo rozvitku pidpriemstv mashinobudivnoi galuzi Ukrainy. *Teoretichni I praktichni aspekty ekonomiky ta intelektualnoi vlasnosti*, (14), 190 – 196.

Keywords: machine-building enterpris; strategic stability; management of strategic stability, balance; development.

Ключові слова: машинобудівне підприємство; стратегічна стійкість; управління стратегічною стійкістю; рівновага; розвиток.

Ключевые слова: машиностроительное предприятие; стратегическая стойкость; управление стратегической стойкостью; равновесие; развитие.

Перевірено на плагіат системою: <https://corp.unicheck.com/library/viewer/report/5016090>